

Tradicionalment s'havia considerat que l'antiga façana de la Casa de la Ciutat de Mataró era obra del fuster mataroní Jaume Vendrell.

Però, com documenta tot seguit l'historiador Joaquim Llovet, la part inferior havia estat construïda abans, a l'inici del segle XVII, pel picapedrer de Girona Llätzer Cisterna.

ELS CISTERNA DE GIRONA I LA FAÇANA DE LA CASA DE LA VILA DE MATARÓ

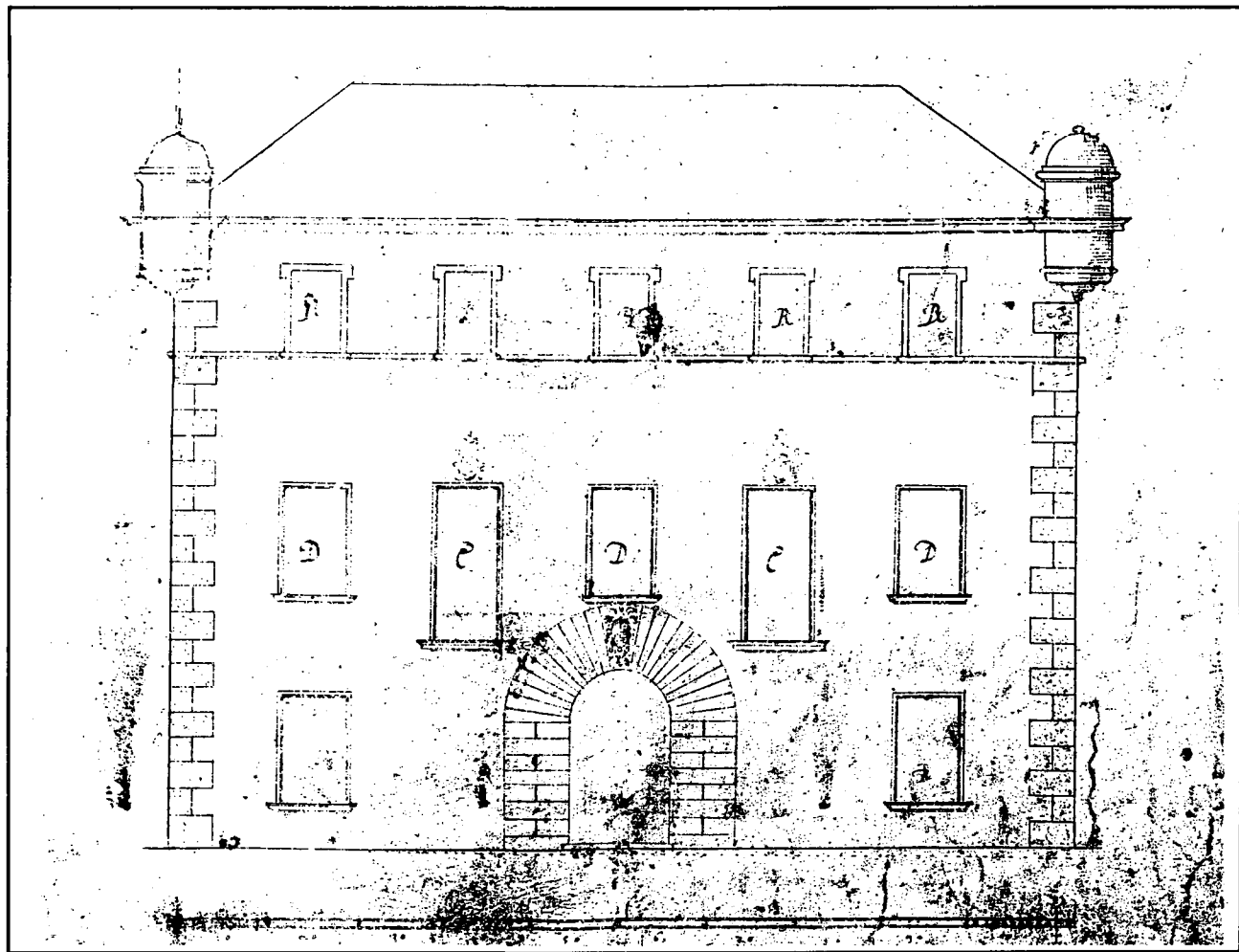
Els plans del fuster mataroní Jaume Vendrell, de l'any 1635, pertanyents al seu projecte de construcció de l'edifici de la casa de la vila, i els diversos assentaments fets als anys subsegüents pel credencier municipal de quantitats satisfetes, principalment, al mestre d'obres Damià Fontanilles per finestres, portals i balcons amb destinació a les obres d'aquella construcció, ens havia fet creure - potser massa fàcilment- que tot l'edifici havia estat aixecat seguint el projecte de Vendrell (1).

Una recerca més aprofundida ens ha permès de concretar, ara, que la part inferior de la façana de la casa de la vila ja havia estat construïda en encetar el segle XVII, és a dir, molt abans del projecte de Vendrell. És més, hem pogut constatar que l'autor d'aquest sector de façana, amb les seves finestres i balcons i la portalada d'entrada per la Riera, no fou altre que Llätzer Cisterna, picapedrer de Girona.

Anem a veure-ho. El 3 de juny de 1598 el consell de la vila resolgué obrar una casa que tenia a la plaça i fer una presó al seu darrera (2). L'agost del mateix any contractava amb Llätzer Cisterna la construcció d'un portal rodó i dues finestres amb destinació a la susdita casa. Al portal hi havia de figurar un *scut ab les armes Reals de les barres de Aragó* i a la llinda de les finestres les armes de la vila, és a dir, una mà amb un ram de mata. L'obra es picaria a Girona i fóra portada a Mataró via port de Sant Feliu (3).

El primer de novembre del mateix any, trobarem l'assentament d'una paga de 50 lliures feta a Llätzer Cisterna *per lo preu fet ha pres en la casa de la vila*, i durant l'any següent altres pagaments fets pel transport de pedra de Girona a Sant Feliu, per nolis de dur-la d'aquest port a Mataró, despeses de tragar-la de mar a la casa de la vila i alguns comptes lliurats a Llätzer Cisterna pel portal i finestres que feia (4). Però al final del mateix any 1599 s'enregistra un acord del consell, resolent que el portal que s'havia de fer a la casa de la vila es posés precisament *al mig de la paret de la casa de la banda de la Riera* (5). Això i la determinació presa en la mateixa reunió de posar a l'encant públic la casa que la vila *vuy té y posseïx al cantó de la plassa...* (6), ens fa creure que el consell havia mutat de pensament en poc temps, i que en lloc d'obrar la casa de la plaça havia preferit fer-ho al casal on es reunia habitualment des de molt antic i on hi havia l'hospital i la capella de Santa Magdalena.

A partir d'aleshores, entre els acords del consell es troben diverses referències a les obres que s'efectuaven a la casa de la vila i que ens revelen que precisament anaven a càrrec del mateix Llätzer Cisterna. Així sabem que pel febrer de 1600 el consell resolgué modificar el portal que es feia a la Riera - que Llätzer Cisterna i el mestre Joan Salvador havien començat a assentar-, de forma que tingués onze pams i mig d'amplària i dinou d'alçària i pagar a Cisterna la feina extra que la rectificació suposés (7).

Façana de la casa de la vila, al projecte de Jaume Vendrell (1635)

Amb un altre acord del 4 d'abril de 1600 el consell resolgué pagar lo que sia just al mestre qui fa lo portal de casa de la vila, qui és mestre Sisternes y lo senyal de les armes que se li és manat de fer a diferent manera del que ell era obligat ab acte... (8). A aquest efecte, més endavant fou nomenada una comissió formada per Joan Fornés i mestre Paset, entretalladors, com a experts per *judicar los scuts de les finestres y portal de la obra fa la vila en la riera de la present vila...* Els susdits declararen que l'obra extra realitzada per Cisterna podia estimar-se en 34 lliures barcelonines (9). D'altra banda, sabem que Llätzer Cisterna, menor, va cobrar diverses quantitats *per lo treball de pintar las armas de la vila en lo portal y finestras de dita casa* (10), és a dir, per la traça o disseny dels referits escuts.

A part de tot això, a Cisterna, també se li pagà la despesa d'enderrocar i desembarassar la paret on feia el portal, *per portar les pedres de la plassa a la Riera i per les mollures ha fetes de més* (11). Com a conseqüència de totes aquestes obres, el consell hagué de reunir-se a casa del batlle *per causa y*

defecte de estar la casa del consell desfeta y part derrocada y per lo portal nou se fabrica en aquella (12). També es donaren a fer a Cisterna quatre finestres en lo enfront y davant la casa que la vila fa a la riera, tres de les quals havien de tenir set pams d'amplària i 12 pams d'alçària, part de pedra de Girona i part de pedra de Mataró picada, i se li confià la construcció de paret a l'enfront de la casa (13).

Al llibre del credencer municipal trobarem diversos assentaments de pagaments fets a Cisterna que confirmen la seva intervenció a les obres de la casa de la vila (14). Finalment, l'abril de 1601 el mateix consell va acordar fer judicar les obres per si eren rebedores (15) i al mes següent veurem que es satisfieia a Cisterna 116 lliures *a compliment de paga de tota la feyna ha feta per dita universitat* (16).

Hem de creure que aquesta part de la nova façana de la casa de la vila donant a la Riera, executada per Llätzer Cisterna, tant per la qualitat de l'obra com per la despesa que suposà, arribaria a 1635, quan el consell *per haver molts anys que la*

L'escut de Mataró a la dovella central del portal de la casa de la vila, traça de Llätzer Cisterna, menor (1600).

universitat té sa casa quasi inhabitable y té expresa y molt precisa necessitat de obrarse... (17), resolgué d'iniciar una remodelació general del casal del municipi i hospital.

Amb aquest propòsit reuní diversos projectes i el 4 de desembre de 1635 una comissió composta per Miquel Sucies i Pere Mateu, mestres de cases de Barcelona, donà el seu parer a les traces presentades per Jaume Vendrell, Jaume Moni, fusters; Jeroni Casillanis i Antoni Leonart, mestres de cases, tot dictaminant que la traça de Jaume Vendrell era la *malor y més capas y de més art per estar ab molta perfictió...*, amb l'excepció de l'escala principal, que trobaren que dificultaria l'obertura d'un portal al carrer d'en Palau (18). El 9 de desembre del mateix any el consell acordà de tirar endavant l'obra de la casa de la vila d'acord amb la traça presentada per Jaume Vendrell, i que aquest mestre fos sobrestant de les obres, és a dir, que també li confiaren el seu control (19).

En la construcció d'aquest edifici, hi treballaren diferents mestres de cases i fusters i les obres progressaren molt lentament. Tant, que s'allargaren fins al final del segle (20). Ara, només retraurem un dels primers acords presos en relació amb aquestes obres per fer referència a la part que ja hi havia feta. És el de 21 de març de 1635 donant a fer a Fontanilles dos portals a l'entrada i dos amb sortida al celobert, dos pilars *ab sos capitells per carregar las arcadas de dita universitat* i dos balcons, l'un pel carrer d'en Palau i l'altre pel de Fra Jaume *conforme lo medida i trassa dels que són fets vuy en dita casa a la part de la Riera de Sirera...* (21). Això darrer ens confirma, doncs, que es respectava la part de façana que ja hi havia construïda a la Riera, probablement fins a l'altura del primer pis, que Jaume Vendrell hauria mantingut en el seu projecte.

Tot plegat ens permet de tenir, ara, documentat aquest sector frontal de la casa de la ciutat. Podem assegurar que el seu constructor fou Llätzer Cisterna, picapedrer de Girona, i que el seu fill anomenat també Llätzer, dissenyà els escuts de Mataró i de Barcelona que encara figuren al seu lloc original, i també el de Mataró pertanyent a la dovella central de la portalada. Com se sap, aquesta dovella fou suprimida amb la reforma que féu al nostre casal municipal l'arquitecte Miquel Garriga a mitjan segle passat (22). Sortosament, l'any 1945 aquesta dovella era trobada en un magatzem municipal de la plaça dels Bous, i avui el seu escut presideix la sala principal del Museu Comarcal de Mataró.

Finalment, remarquem que un mestre Cisterna dissenyava a l'any 1601 la façana principal de Sant Feliu de Girona, una obra que avui ha estat reivindicada com a una peça notable dins l'arquitectura barroca catalana (23). Hom creu que aquest Cisterna podria tractar-se de Llätzer Cisterna, el picapedrer gironí, potser -afegim nosaltres- un dels mateixos Cisterna que abans hem vist intervenint en les obres de la façana de la Riera de la casa de la vila mataronina.

Joaquim Llovet

NOTES.

- 1.- LLOVET, Joaquim. *La Ciutat de Mataró*, II (Barcelona 1961), p. 185.
- 2.- Arxiu de la Corona d'Aragó, Arxius notariais. Mataró (= ACA,ANM), C-8, 3 juny 1598.
- 3.- ACA,ANM, C-8, 30 agost 1598.
- 4.- Arxiu Municipal de Mataró (= AMM), Lligall 8/9, *Llibre de la credensaria de la universitat de Mataró, portat per Pere Martí començant lo any 1597*, folis 14r, 15r, 20r, 24r.
- 5.- ACA,ANM, C-8, 21 novembre 1599.
- 6.- ACA,ANM, C-8, 21 novembre 1599. La casa l'adquirí Joan Reig, cirurgià de Mataró, pel preu de 200 lliures, el 22 de febrer de 1600 (AMM, Lligall 8/9, plec de fulls solts, foli 189).
- 7.- ACA,ANM, C-8, 16 febrer 1600.
- 8.- ACA,ANM, C-8, 4 abril 1600.
- 9.- ACA,ANM, C-8, 29 desembre 1600.
- 10.- AMM, Lligall 8/9, *Llibre de la credensaria...*, folis 28, 32 i 36.
- 11.- ACA,ANM, C-8, 12 febrer 1600.
- 12.- ACA,ANM, C-8, 25 març 1600.
- 13.- ACA,ANM, C-8, 26 maig i 2 juny 1600.
- 14.- AMM, Lligall 8/9, *Llibre de la credensaria...*, folis 25r, 42r.
- 15.- ACA,ANM, C-8, 23 abril 1601.
- 16.- AMM, Lligall 8/9, *Llibre de la credensaria...*, foli 44.
- 17.- ACA,ANM, C-11, 17 setembre 1635.
- 18.- ACA,ANM, C-11, 4 desembre 1635.
- 19.- ACA,ANM, C-11, 9 desembre 1635.
- 20.- ESPRIU i FERNÁNDEZ, Carme. *Apunts per a l'estudi d'un edifici urbà: l'ajuntament de Mataró (1635-1705)*, dins IV Sessió d'Estudis Mataronins (9 maig 1987). Comunicacions presentades. Museu Arxiu de Santa Maria i Patronat Municipal de Cultura (Mataró 1988), p. 77-83.
- 21.- ACA,ANM, C-11, 21 març 1636.
- 22.- Sobre la intervenció de Miquel Garriga, podeu veure: CAMARERO, Glòria. *Un exemple de la influència barcelonina sobre Mataró: L'edifici de l'Ajuntament*, dins FULLS/39 del Museu Arxiu de Santa Maria (Mataró, gener 1991), p. 19-25.
- 23.- CLARÀ, Josep. *Qui va construir la façana de Sant Feliu?*, dins *Punt Diari* (Girona, 4 abril 1982).